

Munkácsy Mihály (1844-1900)

Virágcsendélet, 1885

Olaj, fa 65x53 cm

Jelzve balra lent: à la bon amie Bert (sic!) Munkácsy 1885

Védett

Kiállítva:

- Az Ernst Múzeum Aukciói LI. 201. szám, V. tábla és LII. 1992. szám, XII. tábla.
- BÁV 26. Képaució 1758. szám.

Reprodukálva:

- Végvári Lajos: Munkácsy Mihály élete és művei, Budapest, 1958. CCVIII. tábla 464. (A képjegyzékben tévesen 1888-ra datálva).
- Az Ernst Múzeum Aukciói: mint fent.

Kikiáltási ár: 15 000 000 Ft

A virágcsendélet mint festői műfaj

A virágcsendélet mint műfaj az életöröm, az érzéki szépség kifejezése. Nem véletlen, hogy a 17. századi Németalföldön született, az öntudatos és szabad polgárság kialakulásának évtizedeiben, a ritka porcelánokat és ragyogó ezüsttárgyakat felvonultató asztali csendéletek párjaként. Rubens korában a virágzó nők és a pompás csokrok képviselték mindazt, amiért élni érdemes, és amivel élni kell, amíg lehet, hiszen a női szépség múlandóságánál csak a virágok esendőbbek. Talán ezért is helyezték csokraikat sötét háttér elé a holland és a flamand mesterek: a vissza nem térő, ragyogó pillanat, az élet maga villan fel a barnás-fekete mélység előtt kibontakozó színorgyában.

Munkácsy és a téma

Munkácsy legkorábbi virágcsendélete 1876-ban keletkezett és sokkal visszafogottabb, klasszicizálóbb, mint pár évvel később festett társai. (Ma egy luxemburgi magángyűjtemény darabja, reprodukcióját lásd: Joseph Kohnen: Munkácsy und Luxemburg, 1984. p. 158). Ennek magyarázata lehet, hogy Munkácsy csak 1877-78-ban kezdte tanulmányozni a németalföldi festőket, feltehetően Hans Sedelmeyer bécsi származású műkereskedő hatására, aki szinte kizárólag régi mesterek képeivel kereskedett és a fiatal magyar festőre is „régisége” okán figyelt fel.

A Milton kiemelkedő sikere után olyan tíz évre szóló szerződést kötött vele, amelyben benne foglaltatott, hogy a következő évtizedek képeinek témáját közösen választják ki, így elképzelhető, hogy Munkácsy Sedelmeyer javaslatára fordított nagyobb figyelmet ez iránt a korábban számára érdektelen műfaj iránt. Ugyanakkor elgondolkodtató, hogy a ma ismert virágcsendéletek zöme nem szerepel a Sedelmeyernek átadott műveket listázó Számlakönyvben, hanem, feltehetően a festő ajándéka képpen barátai, ismerősei tulajdonába került. Így például, az egyik legszebb, a lírai hangulatú *Nyár* (1881, Végvári 316.) eleve Madame Chaplinnek készült, nagyjából akkor, amikor az asszony nemrégiben aukcionált szép arcképe.

1885

1885-ben két nagy képterv foglalkoztatta Munkácsyt, aki ekkor dolgozott a *Mozart halála* és a bécsi *Kunsthistorisches Museum* mennyezetének vázlatain. Közben Düsseldorfban, Kölnben, Münchenben és Bécsben járt, és súlyosbodó betegsége miatt két ízben is fürdőre kényszerült. Feleségének szóló levelei arra vallanak, hogy egészségi bajai mellett anyagi gondok is nyomasztották. Kérte az asszonyt, próbálna csökkenteni fényűző életmódjuk kiadásait. Ő maga rengeteget dolgozott, a nagy kompozíciókkal párhuzamosan több portrét, és szalonzsánert festett (*Grünfeld Artúr zongoraművész arcképe, Női arckép, Beszélgetők, Mézeshetek I-III.*), de ekkor készült az életmű egyik csúcspontját képviselő *Szent asszonyok a keresztfa alatt* is, amelyik a drezdai képtárban függött 1945-ös pusztulásáig.

A Bert-nek dedikált virágcsendélet

Végvári Lajos tévesen 1888-ra datálta a képet, annak ellenére, hogy talányos dedikációja mellett jól olvasható az 1885-ös évszám. Sajnálatos módon nem sikerült kideríteni ki volt *Bert*, feltehetően egy hölgy, bár a *bon* (jó, kiváló) melléknév hímnemű alakban szerepel a nőnemű *à la* és *amie* (barátnő, -nek) alakok mellett. Többen feljegyezték köztük – Justh Zsigmond is 1888-as *Naplójában* – hogy Munkácsy nem tudott jól franciául. Meglehet. Ez a hibás ajánlás mégis inkább a sietős elírás következménye, mint a tudatlanságé.

Maga a kép, miközben a Nemzeti Galériában látható úgynevezett „nagy” *Virágcsendélet* (Végvári: 317.) kompozícióját ismétli, drámai hangvételű. A majdnem fekete háttér előtt szenvedélyesen lobogó kadmiumvörös és krómsárga virágok, a kék váza, melynek árnyalata Munkácsy palettájának egyik legjellemzőbb képviselője, már az utolsó évtized szimbolizmusba hajló expresszivitását előlegezik.

A kép fatáblájának hátoldalán látható „Dubus” márkajelzés azt a Bd. Malherbes-en található festőkellék kereskedőt jelöli, akinek a neve többször előfordul Munkácsyék könyvelésében.

(o. u.)

